

законом, проводиться у порядку, визначеному цим Законом, з урахуванням особливостей правового статусу такого об'єкта.

Отже, після проведення державної реєстрації права власності на об'єкт незавершеного будівництва, такий об'єкт набуває цивільну оборотоздатність, що полягає у вільному відчуженні такого об'єкта або переході його від однієї особи до іншої.

У разі здійснення наступних операцій з об'єктом незавершеного будівництва, новий власник такого об'єкта стає новим замовником подальшого здійснення такого будівництва.

Після завершення будівництва об'єкта незавершеного будівництва та прийняття в установлених законодавством випадках його в експлуатацію, право власності на новостворений об'єкт нерухомого майна підлягає державній реєстрації. У разі якщо право власності на об'єкт незавершеного будівництва було зареєстровано відповідно до вимог Порядку, державний реєстратор не відкриває новий розділ Державного реєстру прав та реєстраційну справу на такий новостворений об'єкт нерухомого майна.

*Дяченко М. О.
студентка 3-го курсу спеціальності “Право”
факультету політології та права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

*Пєсцов Р. Г.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО НАДАННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ РОБОТОТЕХНІЦІ

Стрімкий розвиток робототехніки та штучного інтелекту в різних сферах суспільного життя стає реальною дійсністю в буденному житті людини. Розвиток технологій підштовхує законодавців до розробки нових юридичних норм у сфері штучного інтелекту та робототехніки. Про розробку та прийняття таких юридичних норм в сфері високих технологій говорять представники ІТ-компаній. Зокрема, засновник Mail.Ru Group Дмитро Грішін в грудні 2016 року представив перший варіант такого документу, який мав назву “Перший закон про робототехніку”. За основу бізнесмен взяв закони робототехніки письменника-фантаста Айзека Азімова. В

ньому пропонувалося використати щодо машин із штучним інтелектом права, які визначені для тварин або юридичних осіб [1].

В січні 2017 року Європейський парламент прийняв до розгляду проект резолюції про правовий статус роботів (переважно це стосується роботів з високим ступенем автономності), як “електронної особистості”, “електронної особи”. Запропоноване визначення таких роботів в документі ґрунтується на декількох критеріях: 1) автономний робот набуває самостійності через використання датчиків і/або обміну даними з навколишнім середовищем; 2) передавати та аналізувати дані; 3) є самонавчальною системою; 4) адаптивно змінює свої вчинки під оточуюче середовище. Депутат Європарламенту Маді Дельво, автор проекту концепції, зазначив: “Робототехніка і штучний інтелект стають реальною дійсністю сучасного буття. І якщо ми хочемо вписатися в цю дійсність, то повинні зробити все, аби роботи залишалися на службі людей, для цього нам необхідно невідкладно створити надійну (загальноєвропейську) правову базу” [2].

Чим більше самостійними (автономними) стають роботи, тим важче їх розглядати як прості знаряддя праці в руках інших суб’єктів (виробників, користувачів). Автори розробки Резолюції про правовий статус роботів зазначили, що “роботи не можуть вважатися лише як інструмент в руках власників, і тому постає важливе рішення щодо можливості надання їм юридичного статусу”. У зв’язку з цим виникає дилема про перспектив у наявності або відсутності у робота правового статусу. Який зміст має включати відносно існуючих категорій фізичної, юридичної особи, тварини, або речі? Чи є необхідність вводити нову категорію “електронної особи” з особливими характеристиками щодо прав, обов’язків, та відповідальності. В цій ситуації наявні норми про відповідальність є недостатніми. Для врегулювання цих відносин необхідні нові правила, які мають вирішити питання про можливість відповідальності роботів за власні дії / бездіяльність. В будь-якому разі у випадку відповідальності роботів, яка не пов’язана із майновою шкодою, законодавство жодним чином не повинно обмежувати види та розмір компенсації для потерпілої сторони лише на тій підставі, що заподіювачем шкоди була не людина.

В п. АЕ Резолюції Європейського парламенту [5] зазначено: “беручи до уваги, що до шкоди, яка заподіяна роботами або штучним інтелектом, застосовуються існуючі правові норми, по-перше, про відповідальність за якість та безпечність товарів, згідно яких виробник несе відповідальність за будь-які несправності; по-друге, про відповідальність за шкідливі дії, згідно яких користувач продукту несе відповідальність за поведінку, наслідком якої є спричинення шкоди”. В Резолюції також передбачено, що стандартних правил щодо відповідальності недостатньо у випадках, коли шкода заподіяна внаслідок рішень, які прийняті роботом самостійно, і неможливо визначити сторону, яка зобов’язана виплатити компенсацію і відшкодувати заподіяну роботом шкоду. Також Резолюція приймає до уваги той факт, недоліки існуючого правового регулювання в сфері договірної відповідальності і

передбачає необхідність створення нових, ефективних та сучасних правил, які будуть враховувати технологічний розвиток та інновації, які були впроваджені та застосовуються недавно. Також необхідно врегулювати випадки спричинення шкоди роботами нового покоління, які можуть адаптуватися та навчатися. Такі властивості роботів нового покоління роблять неможливим передбачити їх поведінку, оскільки останні будуть навчатися на власному досвіді; їх взаємодія із оточуючим середовищем буде непередбачуваною.

Необхідно зазначити, що окрім Європейського Союзу питанням законодавчого регулювання правового статусу робототехніки займаються і в США, Південній Кореї та Російській Федерації. Так, 25 жовтня 2017 року під час проведення наукових читань “Проблеми правосуб’єктності на сучасному етапі” суддя Конституційного Суду РФ Гадіс Гаджієв заявив, що “не бачить складнощів у визнанні правового статусу робототехніки. Вирішенням питання наділення робота цивільно-правовим статусом можливо через внесення робототехніки в “спеціальні реєстри”. Суддя також зазначив: “Інформаційне право наступає на цивільне право, але, не дивлячись на явну втрату правом своїх позицій, воно неминуче буде затребуване в умовах розширення цифрового простору” [3].

Протилежної позиції дотримується Голова комісії Ради Федерації РФ з інформаційної політики Олексій Пушков. В соцмережах він назвав “ініціативу з розробки такого законодавства зоною маразму” [1].

Голова комітету Державної Думи РФ з економічної політики, промисловості, інноваційному розвитку та підприємництва Сергій Жігарєв розповів, що питання визначення правового статусу роботів вже обговорюється в нижній палаті парламенту. С. Жігарєв зазначив: “Ми цим активно займаємося. Приємно, що Конституційний Суд до цього підключився, із задоволенням вислухаємо їх думку. Тому, що питання дуже непросте. Як юридично визначити робота – як раба людини? На сьогодні ні у нас ні у наших колег із інших країн сформувалася єдина думка щодо надання кожному роботу статус окремої юридичної особи. А в залежності від кількості осіб, які володіють роботом, заснувати новий вид форми власності. Це потребує створення нової юридичної бази” [4].

Разом з цим існує висока ймовірність, що через кілька десятиріч штучний інтелект може перевершити людський інтелектуальний потенціал. Деякі експерти вважають, що розробка законодавства щодо визначення правового статусу роботів є передчасною і не на часі. Так, керуючий директор Асоціації німецьких машинобудівників Патрік Шваркопф вважає, що “передумови для такого законопроекту можуть з’явитися лише через 50 років, а не найближчі 10... Надмірне регулювання сповільнить розвиток робототехніки” [2].

“Роботи не можуть отримати жодних прав, оскільки робот – ретельно детермінована машина. Навіть якщо штучний інтелект працює на основі статистичних методів, то все одно, ці методи розроблені людиною. Жодної свободи волі, необхідної

для здійснення права, у робота немає і бути не може”, – зазначає, керівник Робототехнічного центру “Сколково” Альберт Єфімов [2].

Варто зазначити, що на сьогоднішній день законодавства щодо визначення правового статусу роботам не існує в жодній країні світу. Є лише окремі види державних та регіональних актів, що регулюють автоматичний транспорт (штат Каліфорнія США), Південна Корея лише заявила про створення етичного кодексу роботів (до сьогодні ніде не опублікований).

Необхідно окремо вказати на відсутність правових норм в сфері інтелектуальної власності, які застосовуються для творів, які можуть бути створені роботами та штучним інтелектом. У зв’язку з цим Резолюція Європарламенту [5] передбачає необхідність розробки Комісією з цивільно-правових норм в сфері робототехніки поняття та критеріїв “продукту інтелектуальної діяльності”.

В матеріалах аналізу департаменту з прав громадян та конституційних питань Європейського парламенту міститься детальний звіт окремих положень Резолюції, а саме: “Ми вважаємо, що неправильним та недоречним не лише визнання існування “електронної особи”, але і створення такої правосуб’єктності. В цьому випадку виникає ризик не лише наділити правами та відповідальністю фактично інструмент, але і зруйнувати кордони між людиною та машиною, зруйнувати межі між живим та неживим... Запропонований підхід ставить під питанням гуманістичні основи Європи” [2].

Збільшення кількості роботів в сферах людського життя, безумовно, несе загрозу безробіттю для людей в окремих галузях економіки.

Надання правосуб’єктності ненаділеному свідомістю технічному творінню буде серйозною помилкою, яка поставить людину на один рівень із машиною. Недаремно на останньому Всесвітньому економічному форумі серед глобальних загроз, які сьогодні стоять перед людством, робототехніка та штучний інтелект згадувалися найчастіше [2].

Тому ігнорування обговорення цієї проблеми є небезпечною. Безумовно, Резолюція Європарламенту не може передбачити на сьогодні всі положення, правила та стандарти щодо роботів та штучного інтелекту, так як технології розвиваються досить швидко і до чого дійде людський прогрес щодо впровадження штучного інтелекту передбачити неможливо. Але в будь-якому випадку деякі країни сьогодні починають усвідомлювати збільшення впливу робототехніки на життя людей та необхідність встановлення правил створення та використання такої техніки.

З прийняттям Резолюції Європарламент підняв досить серйозну проблему, яку найближчим часом необхідно треба буде вирішувати і українському парламенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Електронний ресурс: <https://www.gazeta.ru/tech/2017/02/14/10525223/roboduma.shtml#pag1>
2. *Бокарева Наталья, Эфендиева Марина.* Нужен ли роботам юридический статус <https://techfusion.ru/nuzhen-li-robotam-yuridicheskij-status/>

3. РИА Новости <https://ria.ru/technology/20171025/1507522376.html>
4. Електронний ресурс: <https://russian.rt.com/nopolitics/news/443007-roboty-pravovoi-status-gosduma>
5. Нормы гражданского права о робототехнике Резолюция Европарламента от 16 февраля 2017 года 2015/2013(INL) P8_TA-PROV(2017)0051, включает текст Хартии робототехники. Електронний ресурс: http://robopravo.ru/riezoliutsiia_ies

*Єрмолаєва В. В.
викладач кафедри політичних наук
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ТА ІДЕОЛОГІЯ ЛІБЕРАЛІЗМУ: ПІДМІНА ПОНЯТЬ

Сучасний суспільно-політичний наворот неможливо уявити без словосполучення “Європейські цінності”. З цим поняттям пов’язують сам факт існування Європейського Союзу. Цей набір ціннісних орієнтирів вважається таким, що забезпечує існування найрозвиненішого суспільства сучасності. Він виступає певним орієнтиром суспільно-політичного розвитку для країн, що не входять до Європейського Союзу, і саме прагнення втілити ці цінності стало початком Революції Гідності в Україні.

Так само, усталена в інформаційному полі думка стверджує, що “Європейські цінності”, тобто цінності сучасної Європи в межах ЄС, мають настільки ліберальне підґрунтя, що між поняттями “європейські цінності” та “ліберальні цінності” можна ставити знак тотожності. На перший погляд, цьому припущенню важко знайти емпіричне підтвердження. Проте уважно поглянувши на заголовки новин після виборів у Німеччині, Австрії, Чехії, можна часто зустріти словосполучення на кшталт “криза лібералізму в Європі”, “Кінець європейського лібералізму” і т.д. Відповідно, користуючись формальною логікою, можна зробити припущення, що існування таких думок можливе лише за існування попередньої тези про те, що ліберальні цінності є цінностями Європи в цілому.

Проте політика в 21 столітті вносить корективи до усталених ідеологій, і часто користуючись певними термінами що стосуються політичних ідеологій, здійснюється апеляція до змісту, що початково не належав цьому поняттю. Батьком-засновником класичного лібералізму беззаперечно вважається Джон Локк. Ним же і була сформульована “тріада” цінностей – основа всієї ідеології лібералізму та всіх похідних від неї течій. За Локком, лібералізм визнає за людиною 3 природних, невід’ємних права: право на життя, свободу та приватну власність. При цьому, говорячи про свободу, Локк чітко стверджує: “Єдиний шлях, за допомогою якого будь-хто